

a množství uhlí potřebného pro výrobu elektrické energie (t. č. 3 h za 1 kwh). Daň tato tvoří také ekvivalent za zatížení elektrické energie, vyráběné pohonem vodním, daní z vodní síly.

Literatura.

Dr. Kačírek: „Daň z uhlí“, vydal Prometheus v Praze 1924, a „Die Kohlensteuer“, tamtéž 1925.

František Kačírek.

Daň válečná.

Význam slova v theorii i v praxi může býti rozmanitý. Jednak jsou to daně povahy více méně mimořádné, kterých se užívá k tomu, aby kryly náklady války hrozící, trvající a nebo opatřily prostředky ke krytí válečných ztrát. Takovou daní budoucí válku připravující byl německý obranný příspěvek (Wehrbeitrag) z r. 1913, ukládaný ve formě daně majetkové; naše daň z majetku a z přírůstku na majetku má aspoň z části charakter d-ě v-é, pokud mají se jí hraditi válkou zaviněné škody na měně a po případě jiná břemena převratem způsobená. Jiné d-ě v-é buďto byly formy jinak obecné, kterých však stát v dobách normálních nepotřeboval, jednak byly to ustálené typy povahy mezinárodní (kontribuce v nepřátelském území, ev. platy polosuverenních států), jednak daně majetkové právě i nepravé.

Válka světová dala vzniknouti zvláště typu daní zvaných daněmi ze zisků válečných, jimž u nás od r. 1917 dáno jméno d-ě v-é. Byly odůvodňovány s hlediska spravedlnosti a hospodářského tak, že jest spravedливо, aby osoby, které z mimořádných poměrů válečných, v nichž převážná většina obyvatelstva utrpěla jen škody a strádání, čerpaly hospodářské zisky, zejm. nadprůměrné, přispívaly ku hrazení válkou zvýšených potřeb veřejných větší měrou než ostatní obyvatelstvo. A pro tuto míru zvláštního prospěchu jest prý nejvhodnějším základem nadměrný zisk, jehož v době válečné bylo docíleno. Arci lze s druhé strany uvést, že proměna hospodářské situace obyvatelstva jest v době podnikatelské svobody obvyklá, že není sociálně spravedlivým, aby byl postihován chudý, který si pomohl, a že konečně docílení vyšších zisků v těchto dobách nemusí býti bezzáslužným, ba že existence hospodářsky obratných osob pomáhala v dobách krise ji překonati. Správný úsudek zajisté nemůže býti než individuální.

Typy daně této jsou dva, často kombinované, a to daň na vyšší výnos, výdělek nebo důchod a daň na zvýšené jmění.

Analogicky bývají poskytovány zvláštní výhody daňové osobám, které válkou velmi hospodářsky trpěly (často podle vrstev, zejm. živnostníkům a zemědělcům).

V býv. Rakousku zavedena byla daň ze zisků válečných cís. nař. ze dne 16. IV. 1916, ř. z. č. 103 (prov. nař. č. 247/1916 ř. z.), napřed na leta 1914—1916, měly jí býti postiženy zisky obchodní a zvýšení důchodová společností (akciových společností a spolků, komanditních společností na akcie, spol. s r. obm. a společenstev výdělkových a hospodářských — Rak.-Uh. banka byla osvobozena); potom osoby fyzické a pozůstalosti neodevzdané (daň jednotlivců). U společností srovnával se výnos s průměrným výnosem mírovým za poslední tři leta před válkou, u jednotlivců pak důchod s důchodem r. 1913 (a nebo dle vůle poplatníkovy průměrným důchodem let 1911—1913). Tuzemské společnosti platily dle zvýšení (přes 10.000 K) od 10 do 35%, cizozemské od 20 do 40%; jednotlivci z vyššího důchodu (přes 3000 K) od 5 do 45%. K placení bylo možno použití titrů válečných půjček.

Pro Rakousko-Uherskou banku byla stanovena zákonem ze dne 30. XII. 1917, ř. z. č. 11 ex 1918, v. d. 80% ze zisku a dělila se mezi říšské polovice podle čl. 102 bank. stat. a úmluvy ze dne 14. VIII. 1914.

Zákon ze dne 2. VIII. 1917, ř. z. č. 334, upravil zajištění d-ě v-é (nutno bylo chovati rezervy).

Změna úpravy na r. 1916 a rozšíření daně i na r. 1917 provedeno bylo zák. ze dne 16. II. 1918, ř. z. č. 66; osvobozené zvýšení bylo u jednotlivců nyní 10.000 K, sazby od 5 do 60%, u obchodů s válečným hospodářstvím souvisejících byla zavedena 20% přírážka; společnosti platily dvě třetiny sazeb jednotlivců a rentabilitní přírážku od 3 do 60%, ale daň s přírážkou neměla činiti přes 60% dani podrobeného vyššího výnosu. Zákonem ze dne 17. IV. 1918, ř. z. č. 160 (prov. nař. č. 254/1918 ř. z.), rozšířena tato daň i na r. 1918. V býv. Uhrách byl vývoj obdobný (srovnej pro leta 1914—1916 zák. čl. XXIX. z r. 1916 a prov. nař. č. 144000/1916 uh., pro leta 1917 a 1918 pak zák. čl. IX. z r. 1918 a prov. nař. č. 90200/1918 uh.).

Po převratu bylo především zrušeno povolení platiti v-ou d. dluhopisy vál. půjček (nař. ze dne 2. XI. 1918, č. 19 Sb.),

za to povoleno ji platiti pokl. poukázkami (dle nař. 527/19). Zákonem ze dne 24. I. 1919, č. 43 Sb., nařízeno platiti daň tuto v jediné lhůtě.

Zákonem ze dne 30. I. 1920, č. 79 Sb., rozšířena d. v. i na zisky z r. 1919, kterýžto rok prohlášen za poslední rok válečný. Daně prostá minima zvýšena, daň splatna zase ve dvou lhůtách. Možnost provisorního vyměření byla dána nař. 503/20.

Výnos v Československé republice činil v letech 1918 (2 měs.) až 1923:

1918	45
1919	202
1920	347
1921	395
1922	372
1923	227

Literatura.

Drachovský: „Přehled finančního hospodářství“ (1922), § 52, doplňky z r. 1920, § 47 a, doplňky z r. 1918, § 47 a.

Josef Drachovský.

Daň z vína.

I. Zásadní hlediska při zdanění vína. II. Různé formy d-ě z v. III. Úprava zdanění vína u nás před převratem. IV. Nynější úprava d-ě z v. v Československu. V. Zvláštní dávka z vína v lahvích. VI. Přehled zdanění vína v cizině. Literatura.

I. Víno jest odedávna pokládáno za vhodný předmět daňový, předmět zdanění spotřebního, protože nepatří k nezbytným potřebám životním a konsum jeho, zejména pokud jde o vína jakostní, jest známkou určitého přepychu. Jeho zdanění samo o sobě jest tedy velmi žádoucí, jenže ovšem nesmí býti tak značné, aby konsum ten, poněvadž právě jde o úkoj potřeby zbytné, nepodvázalo vůbec, jak se v praxi začasť již stalo. Zde se naskytá hned značná obtíž pro správné provedení zdanění. Kromě toho produkce vína i konsum jeho ve většině států jsou velmi nestejnomyšlné. Produkce přírodního vína neděje se namnoze ve zvláštním živnostenském podniku, jako na př. výroba piva neb lihu, nýbrž je roztržena v četných zemědělských podnicích i menšího rozsahu, vlastní spotřeba i přímý odbyt producentem na konsumenta uniká snadno úřední kontrole, konečně roční výsledky vinobraní podle poměrů povětrnostních co do množství i jakosti velmi značně kolísají, jako u málokterého jiného produktu přírodního.

Rovněž konsum vína je velmi různorodý. Je-li spotřeba lepších a dražších druhů vína bezesporně známkou spotřeby přepychové, je aspoň v některých zemích s vyvinutějším vinařstvím a v některých vrstvách levné víno obvyklým nápojem i chudších tříd obyvatelstva. Postihování vína daní podle jakosti setkává se pak opět s tou potíží, že jakost zjistí se začasť teprve po řadě let a je k tomu potřebí nákladných, tíživých a přece sotva vždy cíle dosahujících kontrolních opatření. Proto při provedení zdanění vína po stránce technické naráželo se vždy na veliké nesnáze a bylo nutno spokojiti se jen s poměrně primitivními a vědomě nedokonalými formami zdanění již z důvodů úspor režie daňové, propachtováním daně, vyrovnáním a pod. Teprve po poslední světové válce, kdy velké výdaje státní nutily k řádnému zužitkování každého daňového pramene, bylo ve většině evropských zemí postaveno zdanění vína na širší a modernější základy. Také zvláštní zatížení přepychu odstupňováním daňových sazeb pro lepší druhy vína, šumivé víno atd. po daňově-technické stránce nevedlo vždy ještě k žádoucím výsledkům, jak toho poučný příklad máme v Československu s t. zv. zvláštní dávkou z vína v lahvích, která po několika málo letech trvání byla opět zrušena a omezena znovu jen na dávku ze šumivého vína.

II. Nejsnadněji dá se zdanění provésti tam, kde není možná domácí produkce vína a daň vybírá se ve formě cla při dovozu z ciziny (Velká Británie). Obtížnější již je zdanění domácí produkce, zejména když jest roztržena na velkou řadu malých podniků a kdy daň má býti odstupňována podle jakosti a cen vína. Celkem správně o těchto různých možných formách uvazuje důvodová zpráva k československé osnově zák. o všeobecné dani nápojové (č. 960 tisků N. S. z r. 1919), kterou zdanění vína i ostatních nápojů umělých bylo u nás vybudováno na modernějších, namnoze svérázných zásadách. Hlavní formy d-ě z v. možno rozdělit na daně výrobní, dopravní a obchodní. V praxi namnoze různé tyto formy daňové byly kombinovány, právě aby zdanění bylo co možná úplné.

Daň výrobní může býti vybírána především ve formě daně plošné, t. j. podle plochy vinnou révou osázené. Dá se sice lehce kontrolovati a jednoduše provésti a zbavuje obchod s vínem různých tíživých a omezujících kontrolních opatření, ale